Any III - Núm. 129. Barcelona, 31 Juliol, 1902.

Literatura Arts Ciencias

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

Llibertat, per Miquel Laporta.—País de ventall, per Oriol Martí.—A las eleccions, per Rafel Folch y Capdevila.—L'antich teatre grech: I, Schilos, per Pompeyus Gener.—L'obra: I, No pot néixer de la societat, per F. Pujulà y Vallés.—Somni d'estiu, per Sebastià Junyent.—* per Alexandre de Riquer.—Moltas paraulas... y prou també, per M. Doménech Espanyol.—Novas.**

FOLLETÍ:

CROQUIS CIUTADANS, per Apeles Mestres. Retrat del autor en 1875 (de fot.)

NATURA, per John Ruskin, traducció de Cebrià Montoliu. Plech 9.

LLIBERTAT

Els homes que, per rahó de la eminent posició que ocupan dins dels partits politichs que més adeptes tenen entre la que s'anomena massa del poble, deuhen y poden aconduhir la opinió pública per las vías de la justicia y la veritat, están lluny devegadas de portarse com els pertoca, donat el paper que volen desempenyar de senyalers dels estols del progrés. No'l dirigeixen al poble exposantli en cada cas que caldria la seva opinió lleal y serena respecte á lo que s'hauria de fer; no li parlan ab aquella espontania sinceritat que no té por al baladreig dels caps fluixos, ni afany de sentir á tot'hora aplaudiments de las multituts; sinó que, com el lloro del qüento, van allá hont els portan.

Tenen necessitat, avans de decidirse á exposar una opinió, de fer un cálcul aritmétich per'averiguar quánts aplaudiments en pro y quánts xiulets en contra sumaria quiscuna de las que podrian expressarse, y solzament després de saber qu'es lo qu'escauria al gust del públich, li diuhen á aquest no lo que li convé, si no lo que li agrada.

Ara mateix, en la que s'anomena qüestió religiosa, s'hi comproba que aquells homes no están lliures de por de ferse impopulars, ni de fam de populatxeria. Com qu'es moda entre la gent del carrer cridar contra las ordres religiosas y demanar que se las tregui del territori espanyol, aquells homes ó callan ó diuhen amén, perque la massa no'ls prengui per poch lliberals. Pobres d'ells que diguessin que la llibertat d'associació es un principi de aplicació general als frares y als no frares! Per'xó's guardan de dirho, per cert que sigui, y's disposan á fer guerra á las associacions religiosas, perque no fos cas que portantse d'altra manera'ls diguessin retrógrados, jesuitas y altras cosas tan esparveradoras com aquestas.

Tant mateix ésser home de prestigi entre la massa, deu ésser cosa bon xich pesada. Fe-

lissos els mortals que no li som capdills! Nosaltres tenim el dret de dir sempre la veritat y de proclamar ben alt que no n'acatém més que una de llibertat: la veritable, la qu'ho es pera blanchs y negres, richs y pobres, sabis é ignorants, deistas y ateos, laichs y religiosos, capellans y frares... la qu'ho es pera totshóm, sigui qui sigui y pensi com vulgui.

MIQUEL LAPORTA.

PAÍS DE VENTALL

Ja fa molts anys varem llegir que un personatje quin nom no recordém, peró que'ns sembla era un dels que últimament han fet anar en renou las rotativas, despertá la curiositat dels concurrents al Ateneu de Madrid per la impaciencia ab que á cada moment preguntava als criats si no havia surtit encara *La Correspondencia* del vespre. Era época de crisis, y segons la pública opinió, aquell subjecte devia pendre part important en els successos que, segons deyan, tan trascendentals havian d'ésser pera'ls destins de la política. Els comentaris abundavan, y las suposicions més ó menys aventuradas dels que volian passar per llarchs de vista promovian acaloradas polémicas. Per fi arribá'l sospirat periódich, y... quina no seria la sorpresa dels tafaners—que's precipitaren ab tota la indiscreció qu'exigian las circunstancias—al veure que l'ex, y tal volta futur ministre, devorava ab avidesa... ¿Qué dirian? El folleti!!

No per etzar ens ha vingut á la memoria aquest cas, que ve á demostrar l'especial encis qu'exerceixen, fins en els esperits gens vulgars, las emocionants peripecias dels melodramas y novelas folletinescas, y que, passant á una esfera més ampla, 's revela ab la extremada propensió del públich á deixarse enlluhernar per allò qu'ab sas pinzelladas de mangra se li fica materialment pels ulls, féntloshi apartar d'aquellas cosas en las que ab més profit y serietat deuria fixarhi sa atenció.

Aqueixa debilitat prou se cuyda de fomentarla y explotarla l'anomenada prempsa d'informació, y la cosa no tindria en si gayre gravetat si's limités á lo acostumat pels que fan un ofici d'allò qu'ells ne diuhen sacerdoci; peró quan l'abús pren tals proporcions que pot arribar á agravar l'embrutiment del públich, lo menys que podém fer es protestar en nom del sentit comú y la decencia.

Ja compendrán que'ns referim á l'apoteosis de la célebre Cecilia Aznar, criminal vulgar convertida en heroina per obra y gracia de la prempsa madrilenya, tan trassuda en *hinchar perros*, secundada per la de provincias que, com els gossos de pagés, lladra quan sent lladrar, y encara gracias si no fa com aquells que callan quan el lladre ab un mos de pa'ls hi tapa la boca.

Quan ve l'estiu, y las sanchs bullen y'l material escasseja, no hi há res com un crim sensacional, *del propio Madrid*, que si no ja no pot ésser de primera categoria; perque aixó es com els toreros: si no'ls hi donan l'alternativa allí, ja no valen. La malaltia es crónica y sa curació difícil, puig els malalts son els més interessats en entretenirla, perque'n treuhen més partit que las donas del histérich. Peró lo qu'hem de confessar es que may com ara s'havia vist tanta despreocupació y tan poca conciencia. Ja no es la prempsa noticiera tan sols, sinó certs periódichs y revistas que's diuhen *ilustrats* (perque portan ninots), els que pagan tribut á la malsana curiositat del públich. El lloch que ocupava'l retrat d'un artista, d'un sabi, d'un home que ha trevallat pel millorament de la humanitat, apareix en el número següent del mateix periódich tacat ab la repugnant fesomia d'un sér degenerat qu'es una proba evident de la imperfecció de la especie humana; y s'emplea doble espay del que's dedicaria á donar compte d'un descubriment útil, á la exposició gráfica, cinicament detallada, dels antecedents y consegüents del crim realisat.

¿Qué's proposan ab tot aixó? ¿Donar á un criminal aqueixa trista popularitat capassa de fer neixe en certs cervells degenerats un instint d'imitació? ¿No resulta contradictori ab l'esperit de la llegislació, que considera—per cert ben infundadament—la exemplaritat com element essencial y únich de la pena? La tafaneria inconscient porta fatalment á l'admiració imbécil. L'aberració intelectual provoca naturalment la perversió de la voluntat «Odia'l delicte y compadeix al delinqüent», diu el principi; «admira al criminal y disculparás el crim», afegeix la experiencia.

Sembla que'ns hagin transportat als temps

heroichs dels bandolers de romanso. El bandolerisme's desenrotllá principalment en els paissos que, com Espanya é Italia, revelavan un grau inferior de cultura popular. No era per la por, per l'amenassa, cóm s'imposavan els célebres facinerosos: era per l'encis de llegenda que'ls envoltava, despertant l'admiració de la gent senzilla y supersticiosa qu'ab molta facilitat se convertia en complis de sas malifetas. Per'xó's posava á preu el cap dels grans criminals, donchs sempre es l'interés lo que més ha fet obrir els ulls y tancar las conciencias. Donchs bé: sápigaho aqueixa massa que vol passar per ilustrada y pronuncia maquinalment com un fonógraf aquestas paraulas de *llibertat, progrés, justicia*, que li omplen la boca y no li caben al cervell: si avuy ha cambiat la decoració, l'ambient que's respira es el mateix d'avans. Pera que res hi manqui, fins á preu se posa'l cap de la Cecilia, y... ¡miracles de la moneda! aquella policia pagada per la gent de bé pera que, al menys, agafi als dolents si no pot evitar que fassin mal, aquella policia que deixá circular lliurement á la Cecilia—la qui hauria pogut escaparse si no s'hagués deixat tentar per las dolsors d'un estiuheig en una vila regalada—aquella policia sols se mogué ab l'esqué de las 6.000 pessetas, premi ofert al cassador més destre, qu'avuy se disputan á l'aranya estira cabells quan deurian amagarse avergonyits de sa poca trassa y poca diligencia.

Si no recordém mal, als *carabinieri* que capturaren al famós Mussolino, quan solicitaren la prima oferta al que presentés el célebre criminal siciliá, se'ls hi respongué que tals recompensas se destinan á las personas que prestan espontani auxili á la justicia, peró no á aquellas que hi están obligadas per ofici, cobrant una soldada que seria mal guanyada si no cumplissin ab son dever sens altres estímuls. Aquest criteri deuria tenirse present per'atenuar en lo possible'l mal efecte d'un procediment propi de pobles endarrerits. Son pecat d'origen may podrá esborrarse, perque's pot ben compendre que qui obra no mogut per la justicia, sinó per l'incentiu del guany, fácilment passará d'espia á encubridor, donchs en aixó, com en tot contracte de compra-venda, el preu es un element essencial.

Moltas altras cosas diriam respecte á aquest assumpto, peró no ho farém per dugas rahons principals: primera, perque ja'ns fa fástich fins de parlarne, y segona, perque no'n treuriam res... ¿Qué hi farém si hi há pobles que mereixen tenir una historia y altres que no més son dignes d'una *gacetilla*?

A LAS ELECCIONS

Entre las conclusions del Congrés Católich que s'ha acabat de celebrar á Santiago de Compostela, hi há la d'utilisar el sufragi electoral al que'ls senyors congresistas s'han agafat pera que'ls representants del poble católich puguin, en els llochs de representació, oposar las sevas forsas á la impietat arreu extesa.

Y ¿quina será la missió dels representants católichs en el cas de que'n surti cap d'elegit? Ja'ns sembla sentirla la seva veu, ja la estém veyent la seva actitut, ja podriam profetisarlo'l seu programa. Si á més de católichs no tenen cap idea politica, se portarán com á católichs purs, es á dir, demanarán com á fi de tot l'armonia de relacions entre la Iglesia y l'Estat, ó sia la supremacía de la Iglesia sobre l'Estat que (aquest es el significat pera ells de la paraula *relacions*), y si á més de católichs son monárquichs, allavors las sevas energias serán dedicadas á defensar al mateix temps la monarquia segons el seu ideal, la monarquia esclava de la religió y protectora de la intranzigencia religiosa. Y com que no's donará may el cas d'ésser elegit un católich pur, ó de la primera classe, sinó que tots serán de la segona, y divitits en subclasses, segons la monarquia que defensin, no'ns seria dificil preveure'l resultat de la conclusió del Congrés Católich de Santiago: serán elegits diputats católichs per'anar á fer politica. Y pera fer aixó s'han de vestir ab el nom del catolicisme!

Mes, siguin de la classe que siguin els elegits, ja'ns els veyém pledejar en totas ocasions, defensant aquella supremacía que tant entussiasmaria als que, prescindint de la igualtat dels homes, projectan subjectar als

que no pensan com ells al esclavatje dels esclavatjes, al que subjecta la conciencia.

«Com més adeptes va perdent una religió—diu un autor—més energias despleguen »els adictes que li quedan pera mantenir la »seva preponderancia. Y es que las religions »no s'han doblegat may devant del poder »temporal, resisteixen fins á última hora, y »quan no poden més, s'ensorran estrepitosa»ment.» Aquestas paraulas ditas un sigle endarrera, eran fillas del estudi de la mort de una colla de religions, y per lo vist conservan la seva forsa; per'xó poden repetirse.

No es d'extranyar, en mitj de tot, l'afany de la superioritat de la Iglesia, defensada pels seus adeptes; y no es d'extranyar, perque també la coneixen aquests la mort d'una colla de religions y saben qu'han mort sempre quan han perdut la protecció del Estat, ó quan ha mimvat la superioritat del temple envers el palau. Y aixó ho saben perque'l regne de la Iglesia s'imposá precisament quan rebé la protecció dels emperadors romans, que si fins allavors l'havian cedit al paganisme, la otorgaren al cristianisme.

No se'ls amaga tampoch als defensors de la supremacia de la Iglesia, l fet de que'ls mancan forsas pera lluytar y cada dia hi son en menor nombre á la lluyta. No'n fa pochs d'anys que la Iglesia pronuncia anatemas contra novas ideas y contra novas creencias, y no obstant, unas y altras han prevalescut y fins li fan ombra esperant poderse assentar tranquilament sobre sas runas!

Saben també qu'en temps llunyans que no tornarán, quan la Europa entera professava una sola religió, era fácil el reconeixement de la supremacia d'un poder espiritual, perque, segons els inspirats símils dels defensors de cap d'ala del catolicisme, la Iglesia era or y l'Estat era'l plom, y may podia'l plom ésser més que l'or; y saben que tan prompte nasqueren novas creencias no era tan fácil aquell reconeixement, y que pera prevaleixe, veyent en cada novetat d'aquella trista época un perill, y en cada reforma ó avens un pecat, comensá la Iglesia per condempnar tota iniciativa y anatematisar tota aspiració, ella qu'havia d'ésser la destinada á encarrilar el moviment intelectual y moral dels pobles. Sempre'ls defensors del catolicisme ho han supeditat tot al interés de la Iglesia, no de la religió, que hi há una bona diferencia, y'ls actuals defensors, personificats en els assistents al Congrés de Santiago, pera continuar la tradició han acordat anar á las eleccions per'anar á fer política religiosa.

Per comptes de voler fer progressar els ideals sols per la convicció y ab la rahó á la má (cosa aquesta que no pot ésser), han cregut, ademés, de conveniencia anar á las eleccions, escalar aquells llochs de representació ahont sols s'hi pot guanyar una proposició ó triomfar un ideal ab la lley de la majoria. Allí s'esbufegarán, y'l temps que hi perdin no podrán destinarlo á ilustrar al poble creyent, quin major nombre conserva las sevas creencias perque las ha heretadas, cumplint els devers que li imposa aquesta herencia ab sols entrar al temple y recitar maquinalment lo que de memoria té aprés. No li ensenyarán á n'aquesta massa inconscient el significat de las paraulas que pronuncia. ¿Es que'ls abandonan perque temen els efectes de la ilustració que vanament pretendrian donarlos?—Si fos aixis, justificarian las paraulas que posá en boca del Tsar de Rusia un periódich extranger ab motiu de la visita que li feu el president de la vehina República Francesa: «No digueu mal de la religió—deya'l Tsar á n'aquest ultim, ensenyantli al poble estúpit humiliat als seus peus:—ella sola es la que'ls embruteix d'aquesta manera.»

Lo que hi guanyarán, en tot cas, anant á las eleccions, será un aument de forsas en contra que reaccionarán, creyent veure en ells un poder avassallador, y farán més proper á la Iglesia'l plor de sanch que llensaria si un jorn las Corts del Estat espanyol proclamessin la llibertat de cultes. Perque sempre'ls ha passat lo mateix als defensors del catolicisme: quan han tingut la pretensió de imposarse, se'ls ha obert als seus peus més amenassador que may l'abim que pot engolirlos.

RAFEL FOLCH Y CAPDEVILA.

L'ANTICH TEATRE GRECH

I.—Schilos (1)

El Teatre Grech nasqué uns 560 anys avans de l'Era cristiana, y sa primera manifestació fou la Tragedia, que prengué son origen dels chors qu'entonavan á Dionissos els veremadors en tant que li era sacrificat un boch. No se sab si fou Tespis qui modificá las condicions del chor introduhinthi certas parts recitadas, peró sembla lo més segur, com també que la modificació fou rebuda ab goig pel poble, tant més en quant els recitats no's reduhiren únicament á llohar á Baco, sinó que's cantaren fets mitológichs, ó gestas d'ilustres fills de la Patria. Aixis, donchs, la paraula Tragedia ha variat molt en son sentit. Lo del carro, com escenari, es la llegenda probable, mes no está probat de manera que no deixi lloch á cap mena de dubte.

Tespis es contemporani de Solón, es á dir, de mitjats del sigle VI avans de l'era vulgar, y, segons el testimoni de Plutarch, componguć algunas obras escénicas bastant acceptables, de las que va protestar Solón, que creya que las ficcions de la escena podian transmetres á la vida comuna degenerantla, per lo qual privá á Tespis l'exercici de sa nova creació; peró á la mort d'aquest llegislador, recomensá Tespis á donar funcions teatrals ab gran fruhició dels seus conciutadans. Junich, el trágich, introduhí la novetat de fer pendre part en els dramas á las donas, es á dir, á noys joves ab vestits femenins, y extengué'ls assumptos á la vida real, peró heroica. Se té á Pratinas per creador del drama cómich, en que'ls assumptos eran ja vulgars, y darrera d'ell apareix el que's considera com á veritable pare de la Tragedia tal ja com avuy s'entén: el gran Schilos.

Schilos nasqué á Eleusis, 525 anys avans de J. C., y's diu que nasqué durant una tempestat desfeta en que'ls llamps queyan y'l tro retrunyia com si Zeus s'esverés del naixement del qui havia de profetisar la seva cayguda.

Ab son geni extraordinari aumentá'l número dels personatjes segons las necessitats del assumpto, y'ls hi feu usar vestits apropiats, la máscara y l'alt coturn, expressant perfectament un carácter propi, ab sas passions y sos vicis. En lloch del carro ambulant de Tespis, creá la escena fixa. Son estil fou grandiós, participant de la epopeya y del alt lirisme á la vegada. Vivificá'l diálech y li feu recorre la gama de lo cómich á lo dramátich. En sas obras s'hi nota una successió de trossos verament épichs, ditirámbichs, ab altres lirichs que á voltas arriban á lo satirich. No obstant, en ell impera la nota trágica ab sublimitat imponent; vegis, en el *Agamenón*, el llarch parlament de Casandra qu'alterna ab el chor, el Prometeu encadenat desafiant á Zeus, els Persas tornant derrotats á sa patria; fins el silenci y la buydor cooperan al efecte trágich en la gran escena del desfilar dels exércits vensuts.

Peró no'ns fiquém en detalls. Ens trobém devant d'un dels grans genis de la humanitat, d'un verdader Superhome. Schilos ens compareix com iluminat per aqueixa clarividencia inconscient que dona aixó que se'n diu inspiració del geni, ó irradiació del Sant Esperit sobre la Terra, com dirian els mistichs. Es un dels homes pels quals la divinitat s'ha manifestat d'una manera més potent sobre'l nostre planeta. Héroe perfecte, personifica lo oposat á la resignació de Job. Es tot voluntat, clarividencia y amor. Tot acció, ve á ésser el representant de la Revolució eterna, de la protesta activa contra tota traba imposta á la evolució humana. Job pateix y sufreix, Prometeu se subleva y crea. Job es l'esclau voluntari, Prometeu el geni lliure, fins estant encadenat.

Schilos es magnifich y formidable alhora, com un sol que tingués el poder d'arrugar las

(1) Del llibre inédit *Historia Universal de la Literatura*. Tant aquest, com els articles que seguirán sobre *El Teatre Grech* y sobre *La Filosofía*, son estudis que formarán part de la dita obra.

cellas. Tot en ell es gran. El Génesis té son Kain. Ell ne té dos: Eteocle y Polinice. A voltas, á forsa d'ésser gran, sembla desmesurat: per'xó no fou del gust dels retórichs pedants del sigle XVII, ni dels clássichs del XIX. Li calgué un Victor Hugo y'ls romántichs pera ésser reivindicat y comprés. Es abrupte, ferreny, enérgich, desbordant y excessiu; dur com las rocas, tumultuós com la mar brava, ardent com el foch que surt del centre de la terra. No l'espantan las *gorgonas* ni las *parcas*; entre'ls deus pren partit pels Titans, y té l'heroich atreviment de profetisar la cayguda de Zeus. Es el profeta del esfors humá, l'heralt del progrés. Si s'haguessin conservat tots sos dramas, constituhirian una veritable Biblia Grega, uns llibres Vedas de nostra rassa aria mediterrania.

Es el gran patriarca del Teatre. Se l'ha tingut per extravagant, desproporcionat, enfátich, antitétich, inflat, inarmónich, absurd. Aixó pels que sols estudian la literatura en la gramática y en la retórica, per académichs minsos, per erudits repatanis, per critichs buyts de cor y curts d'inteligencia. Schilos es un gegant, y no pot ésser comprés pels que'l miran desd'arrán de terra. Pera véurel, cal poder pujar á las grans alturas sense tenir rodaments de cap al remontarse. Els homes correctes, mesurats, acompassats, plans, metódichs, vulgars, res hi tenen que veure ab ell, ni tan sols el poden compendre: son massa curts de mida. Aixó fora com pretendre que'l llargandaix s'enlayrés als núvols al igual que l'áliga; ó que'l corch de fustas vellas, empresonat en sas rosegaduras, comprenguès al lleó del desert, lliure y majestuós sobre las ardentas planas. Schilos es una veritable pedra de toch, que'ns revela'ls esperits superiors. El qui no'l comprén, es que no es ningú ó es una mitjania, un de tants, un del remat, un home de quarto'l rengle. Desconcerta als débils y pulverisa als rutinaris.

Es inmens com els seus assumptos. Sos personatjes son els Titans, l'Etna, las Montanyas, el Caucas ab Prometeu, el sublim Titá encadenat, el Mar, l'Occeá sobre un dragó, las onas, las *oceanides*, l'Orient ab sos persas del Imperi Universal, las Tenebras profondas en sas *Euménidas*...

Tot creix d'una manera colossal en son Teatre. Sa voluntat, com son temperament, es buf poderós qu'engrandeix las cosas y fa creixe'ls homes. Baix son poder el carro de Tespis se converteix en taulas, en escenari; y la sandalia s'eleva á coturn, alsant la estatura humana; y després inventa la máscara qu'aumenta la veu. Sas metáforas son enormes, *sos adjectius portan plomall y son de cavalleria* (1). Xerxes anant contra Grecia, presentat per ell, té *ulls de dragó*. El mar qu'ell descriu té tal encrespament d'onadas, que's torna un bosch d'aygua (ἅλσος). Sas figuras retóricas son gegantescas. Las emocions que comunica produheixen el terror sacre. Quan evoca las furias, las donas malpareixen y'ls nens fugen esferehits ó's moren de por en el mateix Teatre. Tot en ell es ciclópich, colossal, superhumá, titánich.

Ell may va compendre'l Teatre com á lloch de passatemps y pur esbarjo, ni com un pur efectisme passional, jocós ó lirich. Pera ell el Teatre era la forja del esperit del Home, y allá ell li forjava l'anima á cops de mall, posada al roig al foch de sa imaginació ruhenta. Las representacions de la carreta de Tespis, del cadafalch de Sussarion, del circo de fusta de Kérilos, adquireixen major dignitat al apareixe Schilos á Atenas. El Teatre es ja de pedra. No té sostre, peró'l cel es sa volta. No necessita candelabres ni baterias de llums, que l'ilumina'l Dia. La decoració li dona la Naturalesa. Y unas graderias grans en las que hi caben unas 6,000 personas: veusho aqui tot. Y allí la multitut se converteix en públich, y de públich en poble, vibrant son ánima al unisson del compás heroich que li marca'l gran trágich.

Peró devegadas el públich se subleva; el baix poble, la *plebs*, se solivianta encibornada pels vells d'edat y d'ánima, y protesta contra las ideas novas. Schilos als vintivuyt anys dona sa gran trilogia del PROMETEU, *Encenedor del Foch*, *Encadenat* y *Desliurat*. Els vells l'acusan ab hipocresia. Els joves el defensan ab heroisme. «Sas tragedias, diuhen els primers, son el bramular del boch, l'espetech de la tempesta, art decadent, en el que res hi há pera'ls grans deus olimpichs.» Acusan sas invencions de grollerias, de barbre son llenguatje. «Está ple de sirianismes», afegeixen, y al seu drama li imputan el que s'acosta massa á la brutal Naturalesa. També'l titllan de destructor perque emplea l'*anapesto* en el chor, el *iambo* en el diálech, el *troqueu* en la passió. Sa flauta puja massa alt, son *tetracord* baixa massa. Y desprecía l'antiga divisió de las tragedias en *monodias*, *stossimas* y *exodos*. Tespis sols posava en escena á un actor parlant, diuhen. Schilos trenca la regla y n'hi posa varis. Després, insulta á Zeus; de Deu suprém, el converteix en magistrat injust. Y afegeix al espectacle la irregularitat del chor y'ls monstres... «Ahont aném á pararl» exclaman els vells y'ls d'ánima mimvada. Y aquest batibull se repeteix y va creixent, creixent en totas las representacions, fins qu'esclata.

Com á tot geni, se li ataca la vida privada. Essent jove, tots li oposan els vells; quan vell, els joves. Perque no sacrifica als deus en l'escenari, se suposa que sacrifica als genis infernals á fora. Se li atribuheixen vicis lletjos, y l'acusan d'impio y renegayre. Y son

(1) Aixís li deyan sos contraris á Atenas pera denigrarlo.

Teatre es destruhit pel populatxo, y ell per flastomador y per indiscrét revelador dels misteris d'Eleusis ha de compareixe acusat devant del Areópag, que'l condempna al desterro.

Y després de sa mort, la reivindicació arriba. Licurgo fa que se li aixequi una estatua en bronze. L'Areópag s'avergonyeix d'haverlo condempnat, á n'ell que l'havia ennoblert en la *Orestia* fent compareixe devant d'aquest tribunal á Palas y á Apolos. Llavors es consagrat, y totas las *phratrias* venen á tenir son bust, coronat de llorers y cenyit de cintas. Y en las grans festas d'Eleusis, l'heralt del Areópag bufa en son honor la trompeta *tyrrhenia*. A expensas de la República's fa un exemplar oficial de sos noranta set dramas, qu'es depositat y guardat per l'arxiver d'Atenas. Y com Homero, té'ls seus rapsodas populars que cantan sos versos en las grans festas, portant alt, en la má, un ram de murtra. Fins l'Egipte'l declará *Pimander*, Inteligencia Suprema.

Peró tal fou son geni, tal fou també sa desgracia; tanta, que com la seva fama's prolongá fins á ultratomba. Ptolomeu Evergetes, fill de Ptolomeu Filadelfos, aumentá la biblioteca d'Alexandria que son pare havia cultivat. Un dia'l grech Demetri de Phalera li digué qu'alli hi faltava Schilos. Y l'Emperador alexandri enviá un embaixador á Atenas pera que li deixessin l'exemplar únich á fi de treuren una copia. Atenas demaná garantia, y Ptolomeu li enviá quinze talents, quinze mil duros, cantitat enorme en aquella época. Aixis l'Emperador obtingué'l llibre, que va guardar, abandonant la suma. Atenas s'indignà y va voler declarar la guerra á Egipte. Mes Ptolomeu era poderós: havia vensut á grans nacions, com la Cilicia, la Siria, la Mesopotamia, y'ls més prudents la feren desistir de la idea. Y Schilos quedá presoner del Faraó Grech, en terra d'Africa.

No obstant, allí se'l tractá com á un deu. Quan la biblioteca de Pérgamo, que formava part de la d'Alexandria, passá al Serapeón, Schilos fou especialment custodiat pera que no s'extraviés. Durant el periode romá, l'exemplar fou consultat y tal volta copiat per Timocharis, Aristarch, Ateneu, Stobeu, Diodoros de Sicilia, Macrobi, Plótino, Iamblico, Sópotro, Climent d'Alexandria, Nepotiá de Africa, Valerius Maximus, Justinus mártir y Elianus.

Omar, el barbre mahometá, al calar foch, en el sigle VII, á la biblioteca d'Alexandria, feu desapareixe l'obra del gran trágich. Schilos, el geni de la Llibertat, fou víctima de dos reys, l'un ilustrat y lladre, y l'altre barbre é incendiari. La perdua d'Schilos significa catorze trilogias, donant un total de cinquanta sis pessas, ab las sátiras ab que termenavan. Y ademés varias tragedias y algunas comedias. Si no hagués sigut pels que'n copiaren trossos, la humanitat l'ignoraria encara (1).

(Seguirá)

L'OBRA

I. — No pot néixer de la societat

La moderna societat está impossibilitada pera donar l'obra complerta. Cap dels elements que la constituheixen reuneix els carácters de consistencia necessaria pera donar á un cervell la forsa suficient, no tan sols pera la realisació, sinó tampoch pera la intenció d'empéndrela. Cert es qu'ab major ó menor grau trobém aquest carácter en tots els temps de la societat, y observém cóm els creadors s'isolan pera produhir com s'isolan els aymants pera fecondarse. Sembla com si'l soroll fos enemich de lo gran y'l silenci degués no ja procedir, sinó acompanyar també á las grans obras. Peró en la societat moderna no sols trobém els elements nocius pera l'individuu qu'en tot temps ha fet que aquest se'n allunyés pera manifestarse, sinó que n'hi trobém altres y més altres que la caracterisan y particularisan. Fássiho el que aquesta época sigui época de tranzició, ho fassi'l que sigui la infantesa d'un'época qu'esdevindrá robusta, lo cert es qu'en ella s'hi troba un desconeixement tal de la vida, qu'es impossible que l'obra que d'ella'n surti tanqui una aspiració que per ésser general pugui dirsen l'aspiració de l'época, tanqui una realitat definida que se'n pugui dir la realitat actual, no essentho l'actual. La societat actual no sent l'aspiració, ni sent la renuncia; la societat actual no sent la mort ni la vida. Individuus hi há en ella qu'ho senten tot més fortament que may s'hagi sentit; precisament aquesta individualisació, aquesta excepció, ens proba que tal sentiment no es general, y'ns confirma en la idea de que l'estat actual

(1) De las moltas tragedias que compongué, sols han arribat fins á nosaltres, unas senceras y altras incomplertas, las set següents: *El Prometeu Encadenat, Els set devant de Tebas, Els Persas, Agamenón, Las Cenéforas, Las Danaidas y Las Euménidas.*

es la infantesa d'un'época qu'arribará á la pubertat quan s'hagi compenetrat del esperit dels individuus conscients actuals, es á dir, quan aquests hagin trobat son Altre-Jo de que parlava fa alguns dias.

Mes de la societat actual, no per no tenir aspiracions ni per no renunciar, se pot dir que'l seu carácter sigui'l del dubte. Apart de que dubtar es ja un síntoma precursor d'aspiració quan aquesta's manifesta en un esperit feble (1), perque'l dubte essent una vacilació demostra coneixement de las cosas ú ordres que distintament cridan l'atenció, y la societat actual coneixent molt més que las anteriors, desconeix més, per la senzilla rahó de que coneix aplicacions més que causas, coneix més forma que fons, súa més que no trevalla. El seu estat anímich no té nom especial per lo mateix qu'es nou; potser ell constituheix son carácter, y trobar el nom d'aquest estat, inventarlo, seria'l *mot de la fin;* pero hauriam trobat el nom, y'l carácter continuaria indefinible, continuaria no essent sencer, per lo mateix que no procedeix directament del individuu com á qualitat positiva, sinó com á obstacle negatiu, producte d'una oposició general y abigarrada als esforsos individuals, de si mateixos ja febles actualment é indefinits.

La societat actual no aspira: sols vaguetats ovira en els horitzons que la enrondan. Devant d'una claror llunyana que lo mateix pot ésser de capvespre que d'auba, no hi veu l'actual societat estratus esllanguits que li recordin indolentas femellas d'harém, ni cúmulus molsuts com testas de gegants que s'atansin en so de guerra ó protecció, sinó boyras indefinidas que tot ho difuman, y esborran els perfils y grisejan els tons. Embolcallada de paisatjes abstractes, no vacila al moures perque no's mou, no román verdaderament perque'ls raigs indecisos del crepúscul quelcóm li diuhen. Pera no aspirar, no aspira ni á desxifrar l'enigma de la indecisió crepuscular, no creyentla causa ni creyentla efecte, no reconeixentli obediencia á la fatalitat, no donantli importancia sense deixar de donarnhi. Que'l malestar es general, ho proba, ja que no l'ordre irracional que regeix y que lógicament deixa entreveure que'ls efectes han d'ésser molestosos pera l'individuu, el que aquest porta existencia migrada, oscila sobre'l seu lloch, girantse vers els quatre punts cardinals com si cerqués una fresca pera son cos que no hi há, que no existeix allá hont se troba. Peró per altra banda, fa dubtar de qu'existeixi aquest malestar, el fet de no existir un moviment comunal en persecució del benestar, el fet de no existir ni un intent de reacció que naturalment deuria produhirse contra l'acció del malestar si aquest se sentis. Hi há, donchs, una mena de contravenció al ordre natural, ó l'actual societat, malgrat sentir tot lo sentible, 's troba mancada de la facultat d'aspirar.

Individual y excepcionalment, cert es, s'aspira; peró la muralla que forma'l monstre social adormit al mitj del pla, mata aqueixas aspiracions, las atura. Potser á copia de topaments se vagin acumulant energias en el monstre, y un jorn ó altre's posi en moviment ó al menys se desvetlli. Lo probable es que'n vingui l'esmicolament, peró de totas maneras, avuy per avuy, el monstre dorm y dorm bé, el monstre no aspira y no deixa de sentir, tan sols sigui en somnis, tan sols sigui que'ls cops dels aspirants se li traduheixin en fantasmas vagarosos é impalpables.

Peró la societat actual, ab tot y no aspirar, no renuncia. No s'arrecona á la caseta del camí de la vida y crema sas mans pera impossibilitarse d'allargarlas vers els fruyters que li fan ombra, ans bé s'afarta com si no hi fos á temps, mastega á boca plena, embutxaca tot lo que té aprop. Quan sembla reposar, observa al seu entorn, y quan s'aixeca ab posat d'empendre la caminada, torna á comensar sa tasca de goluda. Sa renuncia no es de viure, perque engoleix; no es de marxar endevant, perque observa. ¿Per qué resta en el lloch? ¿Observa de debó vers el lluny?... ¿Es un misteri? No, no ho es. Una gabia invisible la volta: la gabia de las convencions. Y com el canari presoner fuig al trobar la gabia oberta y torna al trobar el bosch tancat pera ell, pobre viciat pel baf d'arcoba, desditxat atrofiat tot just nascut, aixis la societat, inconscienta no del tot, si veu lo llunyá de fora de la gabia ho fa ab la vaguetat de la sospita de qu'haurá de tornar, y resta en son lloch bequetejant la menjadora, més desdit-

(1) El rahonament es síntoma precursor de l'aspiració en els esperits forts.

xada que l'aucell que té qui li bufi las pellofas, mes temerosa (donchs la prevéu vagarosament) de la má que un jorn, treyentli'l mill, no n'hi posi de nou. Presonera no-presonera, perque sa gabia de convencions se l'ha teixida ella mateixa. Cas inaudit, aberració may vista!

No aspira ni renuncia, ni molt menys sent la vida. No se la veu cantar pels carrers sas passions, reclosas en las arcobas com actes de pecador; no li veyém aixecar la copa brindant per l'alegria ni en els fastuosos palaus, ni en las rebotigas de las tabernas; ni gaudeix, ni sufreix el dolor, per lo mateix que no'l coneix; ni s'exalta en báquicas orgias que l'ubriaguin, ni plora llágrimas que la embruteixin pels sufriments que no arriba á sentir. Rodejada de cadenas, per'allargar una má té que sortejar las mallas dificultosament, y ja no intenta allargarla. El gran Amor, aqueixa gran armonia del univers al que contribuheixen els MOTIUS tots de la vida, l'ha reduhit al dúo matrimonial quan no á l'aria! y'ls cantants se mouhen isolats en el complicat escenari fent ressaltar la seva petitesa. Restringit l'amor y extensiu l'odi, la negació impera en els dominis socials, mes sense portarla á la enteresa de carácter de sentir la mort y aymarla y venerarla. Ans al contrari, la bandera del Crist que fa néixer en ella l'odi de la vida, li repugna quan hi veu dibuixada la onada del no-res. Ni promesas afalagadoras, ni esperansas de felicitat compradas á pes d'or poden impedir que sa cara s'arrugui, ó que sos llabis somriguin boy fugint ella pressosament al sentir els *de profundis*. Tot lo més, una máscara hipócrita li serveix pera surtir del pas devant del espectacle del aniquilament personal. No sab cantar goigs d'alabansa als bells vels de las donas qu'enlluhernan, y s'horroritza devant l'abim fosch de las concas cranianas buydas; no té un petó pera'ls llabis rojos, ni un exaltament neurótich pera'ls llabis pálits de la tisica. Ni foch vital, ni malaltia decadentista té en sa sanch. Vaguetat, esblaymament, alucinació. Res ferm vers el si, ni vers el no; res ferm ni en la decisió. Boyra, més boyra. Las vias están obstruhidas: no's pot avensar.

En el si de l'actual societat no pot produhirshi l'Obra.

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

SOMNI D'ESTIU

La vida á plena llum, l'ayre pur y oxigenat qu'envia'l Pireneu, las frescas y ombrivolas riberas, els boscos perfumats per farigolas y romanins, el remoreig de fonts y rierols, sembla que disposan l'esperit á entregarse á ensomnis falaguers que li presentan com á realitats, quimeras tal volta desitjadas y entrevistas allá á ciutat en els tristos jorns hivernals.

L'altra mitjdiada, endormiscat á l'ombra d'un suro centenari, cantant entre'l fullám las caderneras y al meu entorn repicant de ferm las bullangueras cigalas, acompanyadas dels mil remors qu'omplan el silenci dels boscos, vaig anar perdent de vista lo que'm voltava y'm vaig trobar de cop ab las parpellas closas, en el món sobrenatural dels ensomnis daurats.

Y vaig somniar que feya cinquanta anys que faltava de Barcelona.

Y quin greu me sabia no poderhi tornar! Cóm glatia per reveure ma ciutat nadiua!... Perque jo sempre he aymat, com un grech antich ó un italiá mitjeval, ma hermosa ciutat, y ab tot y reconeixe sos defectes, no he parat may de desitjar pera ella, la viciosa, la perversa, la mercantilisada, temps mellors, perfeccions ideals, alegria y llibertat complertas.

Y lo bo es qu'en aquests cinquanta anys que'n faltava, no n'havia sabut res d'ella, y jo ja era un vellet, caminava ab penas y trevalls apoyat en un bastó, y mas febles camas se movian poch á poch, arrossegant mos peus arrán de terra.—«Ara si que no saltarias del tramvia—'m deya—encara qu'anés al pas!»—Y'm representava aquellas Ramblas, ab aquell moviment de gent, cotxes, tramvias y automóvils, y'l meu cor poruch, desvesat d'aquell tragí, tremolava de por y glatia per serhi.

El cor se me n'hi anava, y sense saber cóm — tal com passa en els somnis — m'hi vaig trobar, y ab gran admiració meva vaig notar que'l moviment de carros y tramvias havia desaparegut, circulava molta gent á peu, algún cotxe, alguns genets y diferents automóvils que servian pera'l transport de mercaderias.

La primera impresió fou la de trobarme

en una ciutat desconeguda, peró l'edifici de Llotja, els pórtichs d'en Xifré y la iglesia de Santa Maria del Mar me varen cerciorar de que'm trobava á Barcelona, en el mateix pla de *palacio*, en el que ja no hi havia'l surtidor, puig en son lloch s'aixecava un magnifich monument á n'En Jaume'l Conqueridor. L'arrogant figura del gran rey muntava un brau corcer; com á escultura era superbament concebuda y executada grandiosament, y s'aixecava sobre un pedestal sobri y senzill, peró admirablement proporcionat.

El trajo de la gent me produhí gran extranyesa; tots vestian diferent sens obehir á cap figurí: hi havia homes cuberts ab grans capas blancas, altres duyan vestits colants de diferents colors, y bastants d'ells duyan amples barrets de segador pera resguardarse del sol; algún jove hi duya flors, altres plomalls. Las donas anavan elegants y capritxosas, unas senzillas y llisas, ab colors serios, altras plenas de farbalans, de virolaynas y gallarets; fins n'hi havia qu'anavan ab calsas amplas com si fossin turcas; després vaig saber qu'eran las emancipadas, qu'adoptavan aquest distintiu pera que's sapigués que no acceptavan el jou matrimonial y que volian ésser lliures d'estimar á qui més grat las hi fos.

M'encaminava cap al Parch tot admirant las casas novas del passeig de l'Aduana, d'un estil original y tipich, quan me va dirigir la paraula un vellet de llarga cabellera y sedosa barba blanca, que va resultar ésser l'amich Viura. Anava embolicat ab un gran mantell moradench, y malgrat els anys transcorreguts me va reconeixe, jo crech que pel meu trajo, que li devia recordar la seva joventut.

—¿Y donch, Junyent?—va dirme.—Quánt temps sense véurel! Poch pensava en trobarlo. Quina estada per l'extranger!

—Y vosté, Viura, ¿no s'ha mogut d'aquí?

—Qu'es cas! Hi havia massa feyna, hem trevallat molt, peró encara falta molt per fer.—

Y tot caminant, en Viura m'explicá cóm feya quaranta anys que Catalunya disfrutava de l'autonomia, que nostres consells y rahons eran molt escoltats en las assambleas que tenian lloch á Toledo, en las que hi prenian part delegats de totas las regions autónomas. Madrid havia sigut sembrat de sal perque may més hi pogués creixe ni una mala herba.

Als primers temps de regirnos autonómicament, grans conmocions havian sotraquejat nostra regió, y un desbordament d'ambicions desenfrenadas havia desencadenat totas las calamitats sobre nostra patria y s'havia estat á punt d'esbarriarho tot fent anyorar el regim centralista; peró triomfá'l bon sentit de nostre poble, y agarrantse á son instint de conservació, havia anat seleccionant els qu'eran mellors, cridantlos á formar part de las Corts Catalanas, y per fi, compostas aquestas pels homes sensats y més honrats de nostre Principat, havian imprés als afers públichs una direcció vital y reconstituyent.

El municipi, organisat també autonómicament per'administrar las seccions en que's dividia la ciutat, ho feya tan bé, que sas arcas eran plenas á curull, y això que continuament se destinavan grans cantitats á veritables melloras.

Y s'havia creat ja feya molt temps una Corporació d'artistas que cuydavan del embelliment de la ciutat, y tot lo qu'ells decidian el Consell ho efectuava desseguida.

Arribarem al Parch, del que vaig notar n'havian desaparegut las reixas qu'avans el voltavan, y en Viura'm conduhí al *Bosquet dels Poetas*, allí pels vols del llach, que s'havia engrandit y's continuava per canals en diferentas direccions. Hi havia un ombrivol bosch de llorers, ahont, entre mitj de las socas y plansons sempre cuberts de vert fullám, s'hi destacavan las estatuas en marbre de nostres poetas. En lloch preferent s'hi veya la mística figura de Verdaguer; y Ausias March, Aribau, Aguiló, Mossén Jordi de Sant Jordi, Vicens Garcia, etc., li feyan companyia. Un frescal oreig feya remorejar las fullas del lloredar, que semblavan mormolar confosament las estrofas inmortals dels poetas arrecerats á llur ombra. L'esperit se m'omplia d'ideas enlayradas, y un suau benestar invadia tot mon sér aconhortat de veure reunits als que, á travers dels temps, hi estigueren per son amor entussiástich á la nostra llengua.

Surtirem emocionats del poétich lloch, y encaminantnos en direcció á mar vegi un grandiós y espléndit edifici, fet de marbres de diferents colors, d'un estil complertament

nou, peró que tenia quelcóm de la tranquilitat clássica junt ab una certa exuberancia ornamental que suprimia la fredor de la extrema senzillesa. Era un museu. En Viura me explicá que la planta baixa era tota ocupada per esculptura antiga; al primer pis hi havia una riquissima colecció de pintura, entre la qu'era notabilissima la colecció de retaules catalans dels sigles XIV y XV; al segón pis hi havia una colecció complerta de la historia del art industrial, y allí teixits, allí vidres, allí mobles, tapissos, cerámica, ferros, etc., etc., eran l'admiració y servian d'estudi als que's dedicavan á alguna industria, qu'anavan allá no á imitarho, sinó á apendre lo que's desprenia de son espiritual bon gust.

Darrera aquest palau hi havia aixecat un carrer de casas fent un xich de curva. Cada una era de diferenta época, peró totas catalanas. El meu acompanyant m'explicá que á dintre tot era amoblat y disposat com corresponia al temps de qu'era la casa; fins els més petits utensilis s'hi trobavan, y'ls custodis ó guardians anavan vestits com si fossin els habitants de la mateixa.

Anavam á peu pla cap á la secció marítima, y vaig extranyarme de no veure'l tren de Fransa. Alashoras mon *cicerone*'m senyalá'l cel, aixequi'l cap, y vaig veure que volavan per l'espay globos dirigibles en forma de peix, portant l'hélix á la qúa y una gran panera llargaruda sota la panxa, ahont hi estavan cómodament instalats els viatjers.

La secció marítima estava molt cambiada: hi havia una gran plassa ahont el jovent jugava al *foot-ball* y altres jochs exportius, y á una banda hi havia bon nombre d'aparells de gimnástica, ab els que s'exercitavan una munió de joves y noys. Tot allló era públich, y dos guardas del municipi bastavan á mantenir l'ordre més perfecte. Tant havian cambiat els hábits de mos conciutadans!

Enamorat jo d'aquell espectacle,'ns en varem entornar per'anar á trobar una estació de globos, puig ja tenia ganas de volar, y varem agafar la linia que servia'l viatje al Tibidado.

Ens enlayrarem majestuosament, y comensarem á avensar. Jo no tenia prous ulls pera mirar avall, ahont s'hi extenia Barcelona.

Vegi en el Parch las feras corrent per un espay lliure. El monument de Rius y Taulet no hi era, l'havian trasladat al cementiri. En el lloch del antich Palau de Justicia n'hi havia un de nou, més gran encara, fet tot de pedra y fusta de magnifica entalladura y que servia pera fer exposicions anyals de Bellas Arts y Arts Industrials, en las que's recompensava espléndidament als que sobressurtian. Tot lo qu'avans ocupavan els carrers y las Bassas de Sant Pere s'havia tornat una gran plassa adornada ab jardins y arbres, y al mitj de la qual s'aixecava un monument al filosop Ramón Lull. L'Arch de Triomf havia sigut tret, y'l passeig de Sant Joan s'allargava fins á la montanya. A la plassa de Tetuán s'hi veya un monument aixecat en honor de Viladomat. El temple de la Sagrada Familia estava á punt de terminarse, y als costats s'havian reservat dugas grans plassas que també servian pera jochs gimnástichs.

Dalt del Tibidaho hi havia un gran observatori meteorológich, y per las vessants y la carena, casas y xalets fets ab bastant bon gust y no passant d'un pis, com convé á las casas de montanya.

S'havian conservat, ab tot, grans extensions de boscos que, no havent sigut tallats, eran formats per arbres corpulents que constituhian la principal bellesa d'aquell lloch d'esbarjo.

Després d'haver dat un llarch passeig á peu per entre'ls pins, entrarem á brenar á Ca'n Trampa, y allí prenguerem passatje en un altre globo que'ns torna cap á la ciutat en direcció al peu de Montjuich.

Vaig preguntar al meu amich á qui era aixecat aquell monument que dalt de Montjuich se veya, y'm respongué:

—A Amilcar Barca, el fundador de Barcelona.—

Tot el plan de la ciutat estava reformat. Se conservava molt de la ciutat antiga, tot lo típich y digne de guardarse, y en l'*ensanxe* s'havia destruhit el plan rectangular substituhintlo per una disposició més conforme ab la estética y més favorable á las comunicacions entre'ls arrabals, y contra lo qu'era de creure, la ciutat no havia crescut, ans al contrari: la vida autonómica, extesa á tota la organisació de Catalunya, havia escampat la vida arreu arreu, y moltas ciutats avans mortas, y vilas y pobles y llogarets, havian pres

tal floreixement y esbranzida, que ningú'ls abandonava per anar á engroixir la capital.

Del costat de la Bona Nova varem veure diferentas edificacions rodejadas de pins y eucaliptus: eran hospitals y sanatoris montats ab tota la perfecció possible.

L'*ensanxe*, tot clapat de grans plassas ab bell arbrat, havia perdut sa monotonia; aquí y allí hi havia grans establiments de banys públichs, y la netedat dels carrers recordava la de las ciutats d'Holanda. L'art d'edificar havia progressat molt en bon gust, y las casas eran d'un estil que's veya derivat del qu'en mon temps se'n digué modernista.

La majólica, els *grès* ab reflexos metálichs, el marbre, la pedra, el mahó y la fusta tallada, combinats de mil maneras, davan gran varietat y vistós aspecte á las construccions.

Cap á la falda de Montjuich s'hi veya gran munió d'habitacions d'obrers, casetas petitas ab el seu hortet y'l seu safreig, reunint totas las condicions d'ayrejament y comoditat necessaris á l'habitació humana.

Baixarem del globo en l'embarcader de la Pau, y mirant cap al port m'extranyá no veure barcos, y sí tan sols llanxas que transportavan gent á una especie d'illots negres que casi eran á flor d'aygua. En Viura'm va treure d'apuros: aquells illots eran las parts visibles de barcos submarins.

El monument á Colón havia pres un'altra forma: en un pedestal més baix s'hi veya al gran navegant, trist y engrillonat pera recordar la ingratitut espanyola.

Tirarem Rambla amunt. La Rambla no estava cambiada: tan sols la gent vestida á son capritxo, l'ausencia de tranvias y automóvils y algunas fatxadas novas li cambiavan quelcóm l'aspecte. El carrer de Fernando sí, estava cambiat: era convertit en una galeria ó passatje cubert de cristalls per dalt, tot asfaltat, no tranzitanthi ni un cotxe. Era encara'l lloch predilecte de la goma. En algunas botigas s'hi havian establert agencias matrimonials que facilitavan el fer bons partits.

Y arribarem á la plassa de Catalunya, y allí sí que vaig entussiasmarme, y en veu alta, cridant l'atenció dels que passavan. L'antich desert assoleyat s'havia convertit en un ombrívol bosch d'alterosos pins-parassols que, crescuts casi tant com las casas, unian sas copas y feyan un toldo deliciós de verdor y d'ombra.

S'aixecavan las socas dretas y fortas com columnas d'un temple, y al mitj de la plassa, com altar d'aquell bosch sagrat, hi havia una senzilla font quadrada de blanquissim marbre, ab un raig d'aygua, y una paraula esculpida ab lletras d'or á cada cara:

VISCA-CATALUNYA-SEMPRE-FORTA

La plassa era engrandida de modo qu'entre la pineda y'ls quatre grandiosos edificis que la enquadravan, encara hi havia un bon espay. Aquests majestuosos edificis eran el Palau del Concell, el Palau de Justicia, la Universitat y una rica Biblioteca pública.

Estava entussiasmat, abrassava á n'en Viura, y ab un xich més perdo la gravetat que corresponia als meus anys. Anava á aclaparlo ab un xáfech de preguntas, quan... el lladruch d'un gos me despertá, y'm trobi ajegut á l'ombra d'un suro centenari al mitj d'un boch ampurdanés, y'm deixondi, tot apesarat de que no fos veritat tan agradós somni.

SEBASTIÁ JUNYENT.

La Mercé, Juliol de 1902.

***

Tot ensajant la punta de son arch verinós,
Amor, per ell mateix ferit, se lamentava,
y sacudint enlayre lo seu dit sanguinós,
va tocar una Ondina qu'en lo llach reposava.

Obrint sos ulls de lotus, y ab riure peresós,
la diadema d'or qu'en sa trena penjava
borrá la taca porpra del pit voluptuós,
y del Nen fentne presa, fugí dins l'ona blava.

A l'ombra dels nenúfars deu dormir á tot'hora;
Mercuri ocupa'l trono qu'Ell ocupava avans,
y en las vespradas tristas, quan la cascata plora,

quan somnían pasmadas las rouredas gegants;
si las Bagassas cridan: «Amor! Amor! Amor!»,
fins los ecos responen: «Es mort! Es mort! Es mort!»

ALEXANDRE DE RIQUER.

22 juliol, 1902.

MOLTAS PARAULAS... Y PROU TAMBÉ (1)

Contestació al article «Quatre paraulas y prou» del senyor Lluís Vía, número anterior de JOVENTUT.

Quan vingué aquí'l mestre Colonne á concertar y dirigir el *Tristan é Isolda* va tenir la *humorada*, la nit del seu despido, de fer executar tot seguit, acabada la representació del *Tristan*, la *marxa húngara* de Berlioz. Tenint tothóm en aquell moment el cap omplert del mon de sons maravellosos de l'obra de Wagner, omplert d'aquellas situacions superiorment dramáticas del tercer acte, ab casi'l sol personatje de Tristan ab sa febre y deliri; trobantse tothóm, á pesar de la execució deficientíssima qu'havía cabut á l'obra, en estat d'admiració y estupefacció profonda; llavors, al sentir tot d'un plegat las notas de la esmentada marxa, que, si bé inspirada en son género, perteneix á un de tan inferior, tan formulista, comparat ab el de Wagner, fins el menys wagnerista, va experimentar una sotragada fonda, un desencant y desagrado grandissim. Donchs aquest es, senyor Vía,'l mateix efecte qu'he sentit al llegir seguidament el meu article y la contestació de vosté, y dispensi la inmodestia. He sentit que, relativament, el meu article es *Tristán* (2)—encara qu'es tigui més mal escrit que'l seu—y la seva contestació la marxa de Berlioz; el meu article—continuant fent comparacions — un drama serio, un'obra seria; la seva réplica, una funció de *saltimbanquis*. En una paraula, he vist clarament, y tot lector inteligent haurá experimentat lo mateix, que jo en el meu article argumento de bona fe, busco la veritat, exposo teorías filosóficas (3), *no tracto de mortificar, verament, á ningú:* vosté s'escapa per la tangent (4): com la guineu, que quan no las pot haver diu que son verdas, per comptes de contestar seriament y discutint lo qu'exposo, s'entreté ab quatre bufonadas y converteix las planas d'un periódich en disputa de pescateras ó motejaments de criaturas.

—

Diu vosté després, que ho fa perque no se'm pot pendre en serio (5), peró aixó no es més que una excusa: las mateixas dugas planas de passo — quatre paraulas, diu vosté—que gasta en aquestas *cuchufletas* las podría gastar en donar rahons. Jo, al veure aquest to— ó *surtida de to*—del seu article, he pensat si podría haverhi en el meu alguna cosa mortificant — per aixó es qu'he llegit altra vegada'ls dos articles, — mes no li he sabut trobar.

Ni la comparació de JOVENTUT ab el castell de Klingsor, ni la pura contradicció d'una idea ó frase d'en Pompeyus Gener—que no es infalible ni intangible'm sembla — ni'l parlar de la joventnt *nebulosista, panteísta*, etc., lo que no es tampoch atach personal, sino colectíu, cosa molt distinta; aquestas tres únicas cosas que podrían haver produhit mal efecte en el senyor Vía y que's veu que n'hi han produhit, cap té res de particular. No trobant, donchs, justificat el to de la contestació, havía pensat primer no contestar altra vegada, ja que no'm sobra'l temps, ni puch desperdiciarlo inútilment (6); per altra part, no estava ni estich disposat á seguir al senyor Vía pel seu camí de *rifament* del proxim, cosa tonta, encara que molt extesa avuy en día, y cosa que'ls cavallers del Graal, es á dir, els cristians, no fan, perque *no s'ha de fer*—aixís som nosaltres: dogmátichs (!) peró he pensat després que, per convenir á la causa de la veritat, únich objectíu meu y de tots els *fanátichs* com jo (7), es á dir, de tots els que tenim *ideas claras* sobre la naturalesa y totas las cosas (8), no'ls *emboyrats* com el senyor Vía, que no son cavallers del Graal y potser tampoch de Klingsor (9); que no van á peu ni á cavall, ni ab carro ni ab tartana, es á dir, que *no saben lo que son ni lo que pensan;* com á bon fanátich, dich, he pensat qu'era millor pera la causa de la veritat el rebatre lo que diu el senyor Vía, y, ja que ell m'ompla d'improperis injustificats, aprofitar la ocasió pera fer propaganda de las mevas ideas, única cosa, segons dit senyor, que sabém fer els *sectaris* y *fanátichs*.

—

Jo no penso ni he pensat may, com gratuitament ho suposa'l senyor Vía, per dir alguna *gracia*, que JOVENTUT pogués *tenirme inquina* (10): ¿per qué, si no'm coneixía? Jo no crech tampoch que tot JOVENTUT tingui un mateix modo de pensar: á la vista salta que no. Y, anant á la comparació que faig de JOVENTUT ab el castell

---

(1) *E tenint en ses mans aytal article, lo cavayler Vía nos ha dit: «Cavaylers e companyons de Klingsor, que aplegats ne sou abuy á mon entorn: Ara ojats jo vos prech que ne tinguetz esment que un cavayler del Sant Graal, fors brau e coratjós, emperó flonjo de cerveil e speritat, car dix obrar mogut pel Senyor Sanct Esperit, se n'es vengut á posar me en fort conflicte; car m'ha enviat un gros sermó pera que l'encaste en les planes de nostra Gazeta oficial de Klingsor* JOVENTUT, *de la qué'n so cap, encar que indignament. E com sia que dit sermó m'afavoreix molt, car proba la veritat de la meva máxima de que les cebes flonjes grillan e pujan al cap é's beuhen l'enteniment, jo galantment voldría publicarlo: mes no'l puch publicar pel respecte que dech á nostres devots els qui combregan en nostre casteil, car tots tenen bon sentir e squisit paladar, e no mereixen que se'ls dongan llaunes que sonen malament, e neules mal recaragolades; e si avesats están a scoltar soroil de ferramenta, e a oir renechs e flestomies, los volen ben dits e caragolats ab art e bon esgayre, car eils no se decanten al mal pel mal, sinó pera mellor gloria de nostra mare Natura e nostra currutaca la Bellesa; e tampoch refugen oir parlar de Dom Deus e de la cort celestial, e'ls plau lo pa beneyt si el qui'ls hi don es varó docte e sapient e no vol ferlos combregar ab rodes de molí com aquest cavayler Doménech que pareix net de cor e d'enteniment é's pensa que dormím com eil. Ara bé, dónchs: ¿vosaltres voléu qué's publique aytal sermó?» E tots demanarem per legirlo, e un colp legit diguerem: «Oc! Mes pera ferhi brometa e folgarhi ensempsi» «Ah! ¿Pera folgar e fer brometa?» respongué'l cavayler Vía. «Donchs no puch darvos ma dispensa, e fassias constar que no tinch art ne part en aquexes folgades, fetes sens ma sanció sobirana; e porteume aygua crestallina, que vull rentarmen les mans mentres desitjo qué'l lector seriós vos perdone, é'l rioler rigue ab vosaltres.» E dit aixó's rentá les mans en un rentamans d'or fi que aduc li portaren dos cavaylers, e nosaltres ens posarem á legir l'article altre colp, é'l glosarem com se veurá. E diguerem a mestre Arnau de la stampa d'en Giró qué'l compongués ab letra menuda pera no privar al devot legidor del espay destinat a coses de major interés é sobstancia. E aixís fou feit.*—(N. de la R., com las que segueixen.)

(2) *Aquest senyor no deu tenir parents.*

(3) *¿Y ara? Ca, home, ca!*

(4) *Y vosté per la secant.*

(5) *Es clar!*

(6) *Per ara ja ho fa.*

(7) Tu dixisti.

(8) *Qué ha de tenir, home!*

(9) *No som de cavalleria, ni eunuchs, per ara.*

(10) *Cap!*

de Klingsor, diré que, sobres no ésser feta ab to agressíu, perque es conseqüencia de la figura ab que comenso l'article, presentantme com á cavaller del Graal; feta, al contrari, ab to un poch bromista, de bona lley y no insultant; deixant apart aixó, dech dir que resulta complertament justificada. Perque si'l senyor Vía s'ocupés de cosas més serias, sabría que tot lo que no es castell del Graal, es á dir, sentiments é ideas verament religioses, es castell de Klingsor, s'entén: indiferencia, excepticisme ó incredulitat. El Diví Mestre'ns ho diu: «Tot el qui no es ab mi es contra mi.» «Tot el qui ab mi no recull, escampa.» Aixó no vol dir que JOVENTUT sigui un lloch ó centre de perdició—ferme pensar aixó sí que es tenir mal gust y veure las cosas ab vidres d'aument y fumats y tot— perque dins d'aquesta perdició hi han graus, y jo no tracto de determinar els qu'alcansa JOVENTUT en aquest sentit. Jo no vull dir tampoch que tots els redactors de JOVENTUT tinguin precisament las mateixas incrédulas ideas, no: sols tracto de significar, y cego será qui ho negui, que'l *color* de JOVENTUT no es, en conjunt, ni católich - católich! aixó ja's suposa, del catolicisme ni se'n parla — ni cristiá, ni deista pur tampoch, sinó panteísta y fins ateo (11): ben irreligiós, en una paraula. El periódich que no estampa may el nom de Deu, en el sentit en que s'ha d'estampar (12), en sas planas; que parla sols de Vida, Realitat, Naturalesa, Amor y Justicia (13), aixis, molts cops en lletras majúsculas, com creant una mitología; el periódich que enclóu en sos números poesías com la d'en Pompeyus Gener, que parlan d'omplirse bé'l ventre ab *bifftecks* y beure bon vi (14) y rodejarse de noyas

perque després
ja no hi há res

—ó únicament hi há, com va dir l'altre, una indigestió —me sembla que aquest periódich més aviat es castell de Klingsor (15) que del Graal. Y consti qu'ab aquestas observacions no pretench atacar, sinó que'm defenso solzament; consti que no vull negar el *dret* del periódich á defensar tals ideas y á tenir el color que vulgui. Soch un *fanátich* molt lliberal (16) jo, de segur més que'l senyor Vía, y, per lo tant, respecto las ideas de tothóm encara que las cregui erradas, y la proba d'aixó es que no califico de *fanátichs* ni *obsessionats* als demés, creyent dir aixís alguna cosa de gran efecte. Peró es veritat, de tots modos, que JOVENTUT es el castell ó pertenceix al castell de Klingsor, al *sigle*—lo oposat á la Iglesia;—ara, si algún redactor no s'avé ab aquest calificatiu, perque realment tinguí ideas cristianas, no'm dongui á mi la culpa; la cosa está arreglada molt aviat: surti desseguida del castell y aixís evitará'l que li puguin dir, com del *hijo malo, que va con malas compañías* (17). (*Malas* en quant á ideas, s'entén, no confonguém.)

—

El senyor Vía diu que jo no l'he entés á n'ell, y jo penso qu'es al revés, qu'ell no ha entés lo que jo dich molts cops. Jo afirmo qu'ell presenta, en el seu primer article, als artistas com á *molt superiors* als filosops y crítichs (18); vegis si no es aixó lo que diu al comensar: «Entre'l *mare-magnum* de filosops, moralistas, crítichs, que ab tota bona fe fan acopi de deduccions y d'*experiencia*... s'hi troba una nota símpática y consoladora: l'artista.» Y aixís segueix en aquest to. Ell diu que jo li atribuheixo negacions que no ha fet, á saber, qu'en l'obra d'art no s'hi pugui posar ó trobarshi una tessis. En primer lloch, jo no li atribuheixo aquesta negació en sentit tan absolut; jo dich qu'ell «nega qu'en l'obra d'art pugui haverhi tessis, *ó quant menys*, escatima molt el paper qu'aquesta pot jugarhi, y declara que no se n'hi há de buscar.» Crech qu'aquest «*quan menys escatima molt*» suavisa la afirmació absoluta primera, afirmació que—y aixó es lo que vull dir en segón lloch —va surtir de ma ploma primer que tot, perque en l'article en qüestió del senyor Vía hi há una confusió tal, un *bullit*, que dihém, que molt sovint fa dubtar y no's pot saber ben bé quínas ideas determinadas exposa sobres el paper de la tessis, per més que del conjunt una criatura pot veure que se'n desprén el rebaixament d'aquesta. L'un cop diu que: «apartantnos dels pedants y acostantnos als artistas, ens decantém llavors cap aquellas obras que poch tenen de tendenciosas, cap á aquellas obras plenas de *llochs comuns*»; altre cop diu que: «las tessis ab l'art no hi están renyidas» y á *renglò* seguit, casi, que: «no calen artistas qu'al donar art donguin doctrina.» En cert indret abomina absolutament dels símbols y després diu que'l símbol sols es gran quan surgeix per sí mateix. Aquesta confusió, que s'escampa per tot el seu article, prové, precisament, de no haver vist clara la distinció que jo faig en el meu: hi há tessis en las obras d'art, peró l'artista no la busca ni la coneix molts cops, perque obra inconscientment. Consti, donchs, que jo no faig dir al senyor Vía res que no hagi dit, sinó que, al contrari, es ell el qui sosté lo que no es veritat: que jo dich qu'ell nega absolutament la tessis en l'art; repeteixo, que si bé primer dich que la nega — producte aixó de la confusió y vaguetat esmentada del seu article — afegeixo desseguit que «ó quant menys escatima'l paper que pot jugar en l'art», y qu'ell pensa aixó, es ben evident. Donchs veus-aquí á qué's reduheixen las negacions que jo li atribuheixo, segons ell, equivocadament, grossas com la O de la iglesia del Pi (19).

—

A mi sí que m'ha pres per altre'l senyor Vía. Ell s'afigura que soch un home d'enteniment (20) sech, crítich pur, que vaig á compás en tot, que *dissecо* y anatomiso las obras d'art. ¡Pobret! No més li diré una cosa: se necessita ésser molt curt de vista, per no notar que la descripció que faig en el meu article, de la escena religiosa del Graal—ben feta ó no (21); ab més ó menys forma artística—demostra, de tots modos, en el que la fa, ánima entussiasta, demostra sentiment y emoció fonda (22). Y es que, com ell diu, hi han classes. Ell no pot concebir que pugui anar junt en un home'l sentiment més intens ab la serenitat raciocinadora, y en aixó está equivocat de mitj á mitj. Ell se creu que jo, quan sento (23) un'obra d'art, lo primer que faig es la consabuda *dissecció* y anatomisació: ¡pobret! repetesch. Sápiga vosté, senyor Vía, y aixís veurá las cosas baix el seu veritable aspecte, que jo may he pensat en investigar simbolismes y fer análisis d'obras, avans de coneixe'l

(11) Te veo.
(12) *No'n fem d'estampas.*
(13) *Y donchs! ¿De qué vol que parlém?*
(14) *Que val més qu'atiparse de bessas místicas com fa vosté.*
(15) Alto *ab el castell de Klingsor, qu'encara no estém* aixelats *com Orígenes y altres sants.*
(16) *!!! !!!!!*
(17) «*Le cura el señor Marquillas:*» Auca del hijo malo.
(18) *Els crítichs sí que'n son del castell de Klingsor.*
(19) *Caratsus!*
(20) *No, que no'n té!*
(21) *No.*
(22) *Y ceba.*
(23) *Vosté sent campanas y no sab ahónt.*

Parsifal, y això ¿per qué? perque aquesta obra es la qu'ho permet més, y fins hi convida; perqué's tracta d'un cas únich en l'Art; perque'l *Parsifal* ja no es art, sinó Sagrada Escriptura y profecía (24). Y això es veritat, y resultará veritat, y si no al temps, pesi á la seva afirmació absoluta—aquesta sí qu'es reveladora d'un criteri tancat, fanátich y dogmátich—de que'l *Parsifal* no es, avans que tot, l'*apoteosis musical de la Religió Católica* (25), sinó obra d'art admirable. Aquest to de *magister dixit*, devant d'una obra, que fins al home més poch penetrador li produheix, ja á primera vista, una impresió sobrenatural d'extranyesa y misteri, impresió que produheix també la figura de Wagner, com artista y pensador;—*extraño personaje*, li diu en Menéndez Pelayo; —tal afirmació devant de un'obra que s'está discutint encara si es cristiana ó no, y si ho era'l seu autor; aquest fallo, dich, tan magistral de vosté sense coneixe'l *Parsifal*, ni l'obra meva de comentació (26) tampoch, y tot no més perque vosté no es cristiá ni católich, demostra la seva lleugeresa de judici, y demostra que vosté es un fanátich de las sevas ideas equivocadas.

—

En el seu article vosté diu també alguna cosa d'Estética; jo crech que sobre aquest punt té ideas tan foscas com en tot lo demés; crech qu'en estética es vosté un *anarquista*, qu'això es lo que vol dir no tenir criteri tancat. (Advertint que jo no vull dir tampoch, com es de suposar, que'l criteri no pugui variarse, *si es errat.)*

Diu vosté que la Venus de Milo de segur m'agradaría més ab els brassos sencers; resoltament responch que sí, y que per pensarho no més cal fer us del sentit comú, sempre, s'entén, que'ls brassos fossin modelats pel mateix artista, y tan bells com lo demés. Diu vosté que'l bé no es superior al mal com á *materia laborable* per l'artista; tampoch ho dich jo això, y no ho trobará en el meu article; jo no més dich que'ls bons artistas pintan sempre *la lluyta entre'l bé y'l mal, triomfant el primer;* vosté, ab això del triomf del bé, no hi está conforme, naturalment, com á fanátich anti católich; vosté creu que hi há *imperfeccions sublims* (!). ¡Sempre la ditxosa boyra que no li deixa veure clarament las cosas; sempre las tenebras—vosté no está per *ilumina-cions*—que li impideixen compendre que la pintura del mal es necessaria, sí, en art, com es necessari'l mateix mal en la vida, peró sols perque ressalti més el bé!

—

Jo, en discussió seria y formal estich sempre prompte á péndrehi part, no, com ja he indicat, en discussió plena d'atachs personals y de criaturadas; jo, desafío (27) á tots els que vulguin discutir sobre'l *Parsifal*, sobre la Religió Católica (28) sobre Art y Estética, en lo que ho permetin mas forsas, tals com son; jo qüestionaré ab en Joaquím Pena sobre si té rahó en Chamberlain en el fragment que vosté copía, qüestionaré ab tothóm qui convingui, mes aquesta es la primera y última vegada que contesto á un article com el seu, en el que, sense saber qué dir, l'únich que fa es extraviar al lector. Vosté'm presenta com un crítich sech, y això no es veritat, perque soch capás, com he dit, de véndreli (29) sentiment á mans plenas; vosté en la seva contestació me fa parlar sempre sols del crítich, com opo-sat al pur artista, y may del filosop, y jo parlo principalment d'aquest, y li dono molta més importancia que al pelat crítich. Vosté sembla'm vulgui fer dir que totas las obras filosóficas y críticas son iguals ó superan en importancia á las artísticas, y jo no dich tal cosa, sinó quan tracto de las més sublims, en son punt máxim de sublimitat; vosté'm presenta com volent anatomisarho tot (30), y buscar en tot sempre simbolismes, y jo, al parlar del simbolisme'm refereixo sempre y principalment al cas del *Parsifal*, perqu'es un cas únich y extraordinari, y per aquest motíu solzament faig el primer article: pera demostrar qu'en el *Parsifal*, hi há, *avans que tot*, una tessis sublím, y perque vosté *escatima ó nega* la importancia de la tessis. Per això també, per aquesta demostració que faig de la tessis que *Wagner no coneixía*, per'xó no soch jo papallona que giravolto al *sol* Wagner—per altra part no sería això cap deshonor—sinó que'm mantinch en esfera distinta y enfront d'ell, y lo qu'ell no va poguer saber, Deu, ab son voler, m'ho fa saber á mi (31). (Que tals cosas passin en el segle XX! quína extranyesa!)

Vosté, afegeixo, 'm califica de *fanátich*, crítich *no seré, infalible, cavaller de la Trista Figura*—es un honor ser Don Quijote, avuy que hi han tants Sancho Panzas—*tocat per la gracia* (32),—sí, senyor, y ab molta honra també,—tot això sols com á senyal de las pocas rahons que té per oposar á las mevas y de la falta de *serenitat* de vosté.

Ja es hora de que s'acabin aquestas vaguetats panteístas, aquestas intolerables imposicions y arrogancias dels que, no pensant prou, volen filosofar y discutir y criticar; dels que rebaixan la missió del crítich y no son ells més que crítichs, y encara; dels que, trobantse en un sigle en el que's fa precís pensar molt pera trobar la veritat y resistir als pensaments errats y nombrosos del mateix sigle, filosofant sens treva nit y día, no contentantse ab *Ideas* d'Hegel, *Inconscients* d'Hartmann y *Voluntats* de Schopenhauer, per comptes de fer això, dich, s'aturan á mitj camí, y quedan aixís contents, satisfets y enganyats. Quan Klingsor—y va de *Parsifal;* la meva obsessió *parsifalesca* (33), ¿no es veritat, senyor Vía? ¡peró es la obsessió de la veritat, aixís com la seva es la de la mentida! (34)—quan Klingsor,—el sigle, el mal,—ab la santa Llansa (35) de la que s'ha apoderat, y que simbolisa la Voluntat de Deu (com arrebassada pel sigle avuy á la Iglesia, per ferir, ja en sas mans, y baix l'aspecte de pensament superb filosófich, á tots els que's desvihin un sol pas del camí de la veritat); quan Klingsor, dich, tira la Llansa sobre'l cap del *beneyt*, y no'l fereix, sinó que la Santa arma queda sospesa sobre d'ell, alashoras aquest *beneyt*, Parsifal, la empunya, trassa ab ella'l signe de la creu, amplíssim, adressantse als quatre punts del horitzó, y á la potencia d'aquest signe diví, tot el mágich castell, ab sos jardins encantats, ab sas noyas-flors, ab tota sa superba, infernal hermosura, s'esfondra de sobte ab terratrémol horrent, y queda com lo qu'era avans: un desert, una apariencia fantástica (36). Allavors es quan, essent Parsifal l'amo de la Santa Llansa, després de llarchs rodeigs, després de *deixarse ferir ab tota classe d'armas* per no perdre la divina, torna al sagrat temple, deposi-

(24) *Tiba!*
(25) *¿Que també li ha contat l'Esperit Sant?*
(26) *Ni ganas (L'obra de vosté.)*
(27) Al campo. don Nuño, voy.
(28) *No's discuteix.*
(29) *¿A quánt la lliura?*
(30) *No! Com un tafaner que tot ho registra.*
(31) *Ay, carat! Donchs té bonas relacions vosté.*
(32) *No: del bolet.*
(33) *Sí, senyor!*
(34) *Per la rahó del pont de Lleyda.*
(35) «*Zenyó, la llanza no paza:*» Castell dels Tres Dragons.
(36) *Xem! Xem! Xem! Catatxím! Catatxém! (Apoteosis final.)*

tanthi l'arma santa. ¿No sab qué significa tot això, senyor Vía? En las obras de Shakespeare no hi es aquest simbolisme y per això jo no li busco, peró aquí sí que hi es, y ben evident. Parsifal es l'home ingenuu, amant, avans que tot, de la veritat (37); el sigle, ab sas erradas doctrinas de las que disposa, per permissió de Deu, com un arma, vol ferirlo igual que als demés. Klingsor diu: *El beneyt me será entregat per l'arma del seu Senyor!* ab el pensament de que jo disposo'l feriré; ab el *per qué* que jo dresso devant de totas las cosas y del Univers, l'atorrollaré! Donchs, no, Parsifal li diu: Tu pensas, donchs jo també; tu preguntas *per qué*, donchs jo més que tu; á n'el teu *perqué*, hi oposo'l meu *per qué per qué* (38). No m'acontento ab el materialisme, ni'l positivisme, ni ab la *Idea* d'Hegel, ni ab l'*Incognoscible* de Spencer, no: jo vull saber el secret de totas las cosas; vull saber per qué s'*ha de sufrir tant* (39) en aquesta terra; jo crech qu'això's pot saber, perque jo soch pensament (40) pur, més que tu —per'xó soch *beneyt* (41)—y estém en l'época del pensament, y en l'época en que no está llunyana la solució del problema del món! (42) Jo busco (43) ab bona intenció, y per això trobaré lo que busco, y allavors aquest món de vanas apariencias s'esfondrará devant la lluminosa veritat. Aixís Parsifal s'apodera d'aquest pensament actual, superb y errat, y si bé no troba inmediatament la desitjada satisfacció absoluta, troba, ab l'ajuda de Deu (44), que premía sa bona intenció, la *Religió Católica;* veu qu'ella es *la veritat pura actualment possible*, veu qu'ella li promet, en temps no pas llunyá, dita satisfacció en la Gloria, y en la *visió intuitiva de Deu*, y per'xó deposita en ella, en el punt d'hont ha surtit, aquesta Voluntat de Deu, la Santa Llansa. Donchs avuy, en mitj d'aquest sigle extraviat, tots hem de procurar assemblarnos á Parsifal: pensar sens treva y fins á trobar la solució, solució que, en realitat, é interinament es allá hont menys ens ho afigurém (45) primer: en el sí de la Religió Católica. *Poca filosofía*, diu Bacon, *aparta de la Religió, molta hi conduheix.* Això es lo qu'es precís fer, això es lo que no fa'l senyor Vía y'ls que s'hi assemblan; això es no ser exclussivista, ni fanátich, sinó fill y buscador de la eterna veritat, qu'es Deu!

M. Doménech Espanyol.

(37) *Sembla que vosté'n tingui l'*arriendo.
(38) *Quin'olla!*
(39) *Vol saber molt vosté! S'ha de patir.*
(40) *¿Vosté?*
(41) *Es clar! Per això y altras cosas.*
(42) *¡¡¡ !!!*
(43) Qui cherche trouble.
(44) *Y la de vosté.*
(45) «*Donde menos se piensa salta la liebre.*»

NOVAS

Ha mort, després de llarga y penosa malaltia, el pintor catalá Baldomer Galofre, un dels artistas de nostra terra que més consideració mereixen, si no per haver produhit obras verament grans, per la serietat ab que sempre s'havia pres l'art y la sinceritat ab que'l sentia. Per sas excelents qualitats personals era estimat y respectat de tothóm qui'l coneixia.

—

La Imprenta Elzeviriana, de Borrás y Mestres, ha imprés unas hermosas tarjetas-recordatori de Mossén Cinto Verdaguer, reproduhint un relleu del esculptor Renart, y que destina exclussivament al obsequi dels amichs de la casa y á las més importants entitats catalanas.

—

El «Centre Instructiu d'esculptors tallistas» de Barcelona organisa pera'l vinent novembre un certamen local d'esculptura decorativa, pera'ls aprenents, á fi d'estimularlos fomentant son amor al estudi, tan necessari pera'ls avensos artistichs.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins. . . .	40	»
» » sense folletins. . .	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

Fidel Giró, impressor.—Carrer Valencia, 311.